

รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ร่างประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยภายใต้พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. ๒๕๖๐ เรื่อง หลักเกณฑ์การบริหารจัดการความเสี่ยงจากการใช้บริการการชำระเงินของลูกค้ำสำหรับผู้ประกอบธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยระบบการชำระเงิน

กฎหมายใหม่

แก้ไข/ปรับปรุง

ยกเลิก

หน่วยงานของรัฐผู้เสนอร่างกฎหมาย ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.)

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความมั่นคง เพื่อให้สามารถรองรับบริบทของระบบการชำระเงินที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจปรับปรุงกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจให้มีประสิทธิภาพ สร้างความน่าเชื่อถือและปลอดภัยต่อระบบการชำระเงิน

ส่วนที่ ๑

เหตุผลความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๑. สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบของปัญหา

๑.๑ ปัญหาคืออะไร สาเหตุของปัญหาคืออะไร และผลกระทบของปัญหาคืออะไร

ในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมาพบความเสี่ยงจากการนำบริการการชำระเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์รวมทั้ง ใช้บริการการชำระเงินเป็นช่องทางในการเคลื่อนย้าย ซุกซ่อน หรือแปรสภาพเงินที่ได้จากการกระทำ ความผิดหรืออาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินถูกใช้เป็นช่องทางสนับสนุนการกระทำความผิดซึ่งปะปนไปกับการให้บริการการชำระเงินแก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชน ผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับจึงจำเป็นต้องยกระดับกระบวนการและการดำเนินการให้เหมาะสมรัดกุมตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ (end-to-end process) เพื่อลดโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะใช้บริการการชำระเงินเป็นเครื่องมือสนับสนุนการกระทำความผิด

๑.๒ เหตุใดรัฐจึงควรแทรกแซงในเรื่องนี้

เพื่อป้องกันมิให้บริการการชำระเงินถูกใช้งานผิดวัตถุประสงค์หรือใช้เป็นช่องทางสนับสนุนการกระทำความผิด ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและเสริมสร้างเสถียรภาพของระบบการชำระเงินรวมทั้งคุ้มครองและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ให้บริการทางการเงิน

๒. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการแทรกแซง

ประกาศฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้บริการการชำระเงินถูกใช้งานผิดวัตถุประสงค์หรือใช้เป็นช่องทางสนับสนุนการกระทำความผิด โดยหลักเกณฑ์กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องมีกระบวนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Customer Due Diligence: CDD) สอดคล้องตามระดับความเสี่ยงของลูกค้า ลักษณะธุรกรรม และประเภทผลิตภัณฑ์หรือบริการการชำระเงิน ตั้งแต่พิจารณารับลูกค้า ติดตาม เฝ้าระวังหรือตรวจจับ ตรวจสอบ และดำเนินการเมื่อพบหรือได้รับแจ้งพฤติกรรมการใช้บริการการชำระเงินที่ผิดปกติ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและเสริมสร้างเสถียรภาพของระบบการชำระเงิน รวมทั้งคุ้มครองและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ให้บริการทางการเงินที่อาจตกเป็นผู้เสียหายจากอาชญากรรมและที่อาจเกิดจากการเป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันอาชญากรรมต่าง ๆ

๓. การแก้ปัญหาในปัจจุบัน

๓.๑ วิธีการแก้ปัญหาที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันคืออะไร

ปัจจุบันผู้ประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักลูกค้าตามที่ ธปท. กำหนดไว้ตามแต่ละกรณี เช่น หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรู้จักลูกค้า (Know Your Customer : KYC) สำหรับการเปิดให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ และแนวนโยบายการรู้จักและการบริหารจัดการตามความเสี่ยงร้านค้าสำหรับการชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (Know Your Merchant : KYM) อย่างไรก็ตาม ด้วยสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ธปท. เห็นควรยกระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงจากการใช้บริการการชำระเงินของลูกค้าตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ เพื่อให้มั่นใจว่าบริการการชำระเงินจะถูกใช้งานอย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการให้บริการและไม่ถูกใช้เป็นช่องทางสนับสนุนการกระทำความผิด

๓.๒ ต่างประเทศแก้ปัญหานี้อย่างไร (ถ้ามี) และการดำเนินการดังกล่าวเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่ อย่างไร

หน่วยงานกำกับดูแลต่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และเกาหลีใต้ มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า โดยกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องมีการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Customer Due Diligence: CDD) ตั้งแต่การประเมินและจัดระดับความเสี่ยงของลูกค้าตามปัจจัยต่าง ๆ การระบุและพิสูจน์ตัวตนของลูกค้า การกำหนดให้ตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงของลูกค้าในระดับเข้มข้น (Enhanced Due Diligence: EDD) สำหรับลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูง รวมถึงกำหนดให้มีกระบวนการบริหารจัดการตามความเสี่ยงให้เหมาะสมกับระดับความเสี่ยง โดย ธปท. ได้ศึกษาแนวทางการกำกับดูแลในต่างประเทศและได้นำมาพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทประเทศไทย

๔. การรับฟังความคิดเห็น

- ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องแล้ว
- ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบแล้ว

๕. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

ร่างกฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายอื่นหรือไม่ อย่างไร

ร่างประกาศฉบับนี้มีหลักการสอดคล้องกับหลักเกณฑ์และแนวนโยบายฉบับอื่นของ ธปท. รวมถึงกฎหมายของหน่วยงานกำกับดูแลอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส. ๑๙/๒๕๖๒ เรื่อง หลักเกณฑ์การรู้จักลูกค้า (Know Your Customer : KYC) สำหรับการเปิดบัญชีเงินฝากของสถาบันการเงิน ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๒
๒. ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนช. ๑/๒๕๖๓ เรื่อง หลักเกณฑ์การรู้จักลูกค้า (Know Your Customer : KYC) สำหรับการเปิดใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๓
๓. ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ๕๗/๒๕๖๘ เรื่อง หลักเกณฑ์การบริหารภัยทุจริตดิจิทัล (Digital Fraud Management) ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๘
๔. ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ๑๖/๒๕๖๙ เรื่อง หลักเกณฑ์การบริหารจัดการความเสี่ยงของธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับเงินสดสำหรับสถาบันการเงิน ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๙
๕. ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ๑๘/๒๕๖๙ เรื่อง หลักเกณฑ์การบริหารจัดการความเสี่ยงจากการใช้บริการทางการเงินของลูกค้าสำหรับสถาบันการเงิน ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๙
๖. แนวนโยบายการรู้จักและการบริหารติดตามความเสี่ยงร้านค้าสำหรับการรับชำระเงินด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ (Policy Guideline : Know Your Merchant (KYM)) ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๔
๗. กฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. ๒๕๖๓ ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

๖. ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๖.๑ กฎหมายนี้จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือก่อให้เกิดหน้าที่หรือภาระอะไรแก่ใครบ้าง

ร่างประกาศฉบับนี้กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับตามกฎหมายว่าด้วยระบบการชำระเงิน ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ประกอบธุรกิจบริการรับชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ และผู้ประกอบธุรกิจบริการโอนเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (ยกเว้นผู้ประกอบธุรกิจบริการโอนเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นสถาบันการเงินและสถาบันการเงินเฉพาะกิจตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน) ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การบริหารจัดการความเสี่ยงจากการใช้

บริการการชำระเงินของลูกค้า โดยหลักเกณฑ์กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องมีกระบวนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Customer Due Diligence: CDD) สอดคล้องตามระดับความเสี่ยงของลูกค้า ลักษณะธุรกรรม และประเภทผลิตภัณฑ์หรือบริการการชำระเงิน ตั้งแต่พิจารณารับลูกค้า ติดตามเฝ้าระวังหรือตรวจจับ ตรวจสอบ และดำเนินการเมื่อพบหรือได้รับแจ้งพฤติกรรมการใช้บริการการชำระเงินที่ผิดปกติ ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจอาจต้องปรับปรุงกระบวนการหรือพัฒนาเครื่องมือในการดำเนินการดังกล่าวให้มีความเหมาะสม ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการการชำระเงินของลูกค้า

๖.๒ มีมาตรการป้องกัน แก้อัปเดต หรือเยียวยาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบตาม ๖.๑ อย่างไร

ธปท. ได้เปิดรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกประกาศและจัดประชุมชี้แจงเพื่อสื่อสารให้ผู้ประกอบธุรกิจทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับการรายงานข้อมูลธุรกรรมหรือพฤติกรรมการใช้บริการการชำระเงินที่มีลักษณะผิดปกติ เพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจมีเวลาในการเตรียมปรับปรุงระบบให้พร้อมรองรับการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ก่อนที่ประกาศจะมีผลบังคับใช้

๖.๓ กฎหมายนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศ สังคม หรือประชาชนอย่างไร

ร่างประกาศฉบับนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจมีการบริหารจัดการให้การให้บริการการชำระเงินของลูกค้าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การใช้งาน โดยต้องมีการบริหารจัดการความเสี่ยงจากการให้บริการการชำระเงินของลูกค้าอย่างรัดกุมและครอบคลุมตลอดกระบวนการ เหมาะสมสอดคล้องกับความเสี่ยงของลูกค้า ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้บริการการชำระเงินถูกใช้งานผิดวัตถุประสงค์หรือใช้เป็นช่องทางสนับสนุนการกระทำความผิด และลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ใช้บริการ นอกจากนี้ยังช่วยให้ระบบและบริการการชำระเงินมีความปลอดภัยและน่าเชื่อถือมากขึ้น

๗. ความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

๗.๑ หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.)

๗.๒ (๑) มีแนวทางและระยะเวลาเตรียมการในการปฏิบัติตามหรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

ธปท. สามารถใช้กระบวนการกำกับดูแลที่ดำเนินการตามปกติอยู่ในปัจจุบัน โดยมีส่วนงานที่กำกับดูแลและตรวจสอบการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจให้สอดคล้องตามที่หลักเกณฑ์กำหนด จึงไม่มีต้นทุนเพิ่มเติม

(๒) มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกหรือลดขั้นตอนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการหรือไม่

ธปท. ได้จัดให้มีช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเว็บไซต์ <https://www.bot.or.th> เพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถนำส่งเอกสารคำขอและรายงานข้อมูลผ่านช่องทางดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นแนวทางและ

กระบวนการปฏิบัติปกติที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการ โดยผู้ประกอบการไม่ได้มีภาระหรือค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

๗.๓ มีแนวทางและระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

ธปท. ได้เปิดรับฟังความเห็นจากผู้ประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และได้จัดประชุมชี้แจงเพื่อสื่อสารให้ผู้ประกอบการทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับการรายงานข้อมูลธุรกรรมหรือพฤติกรรมการใช้บริการการชำระเงินที่มีลักษณะผิดปกติ เพื่อสร้างความชัดเจนในหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดในร่างประกาศแล้ว

๗.๔ ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะต้องใช้ในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายในระยะ ๓ ปีแรก เป็นจำนวน.....บาท อัตราค่าจ้างที่ต้องใช้.....อัตรา อัตราค่าจ้างที่มีอยู่แล้ว.....อัตรา อัตราค่าจ้างที่ต้องเพิ่มขึ้น.....อัตรา

ไม่มีต้นทุนหรืออัตราค่าจ้างที่ต้องเพิ่มเพราะร่างประกาศฉบับนี้ เนื่องจาก ธปท. มีเจ้าหน้าที่ประจำฝ่ายงานที่ดูแลเรื่องดังกล่าวอยู่แล้ว

๘. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๘.๑ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ผู้ประกอบการมีการบริหารจัดการความเสี่ยงจากการใช้บริการการชำระเงินของลูกค้าอย่างรัดกุมและครอบคลุมตลอดกระบวนการ ก่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำธุรกรรมชำระเงิน อันจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการและเป็นรากฐานสำคัญของเสถียรภาพระบบการชำระเงินในภาพรวม

๘.๒ ผลกระทบต่อสังคม

เพื่อให้ระบบและบริการการชำระเงินมีความปลอดภัยและน่าเชื่อถือ ทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในใช้บริการการชำระเงินยิ่งขึ้น

๘.๓ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพ

ไม่มี

๘.๔ ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

ไม่มี

ส่วนที่ ๒

เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ
การกำหนดโทษอาญา และการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจ

๙. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต ไม่มี

๑๐. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบคณะกรรมการ ไม่มี

๑๑. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดโทษอาญา ไม่มี

๑๒. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจในการออกคำสั่งทางปกครองหรือ
ดำเนินกิจการทางปกครอง

เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการ
ตามหลักเกณฑ์ของผู้ประกอบธุรกิจให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและเพื่อให้การกำกับดูแล
มีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับบริบทของการประกอบธุรกิจ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและวิเคราะห์
อย่างถี่ถ้วนแล้ว

ลงชื่อ

(นายวิทย์ รัตนกร)

ผู้ว่าการ

ธนาคารแห่งประเทศไทย

๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๙

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ฝ่ายนโยบายระบบการชำระเงินและเทคโนโลยีทางการเงิน

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ นางสาววรลักษณ์ สิงหเดช

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๓ ๕๑๓๗

อีเมล woralaks@bot.or.th